

Waarom Messiaans Jodendom?

In Joh.10:16 spreekt Yeshua van Gods doel: één kudde onder die ene Joodse herder, Yeshua. D.w.z. dat ook de heidenen (die niet van de "Joodse" stal zijn) naar de ene stal gebracht moeten worden. Er kan voor God geen sprake zijn van twee kudden: een christelijke naast een (Messiaans-)Joodse.

De eerste gemeenten waren Messiaans-Joods! De eerste christenen onderhielden de gebruiken behorend bij de Thora (boeken van Mozes). Daarvan getuigt het NT: zie Ananias, godvruchtig naar de "wet" (Hd.22:12), toen hij voor Paulus' blindheid moest bidden.

De synagoge was de enigste plaats waar men destijds de Schriften kon leren kennen. Is het dan vreemd dat de gelovigen uit de heidenen slechts die levensvoorwaarden opgelegd kregen (Hd.15:19-21) die minimaal vereist waren om toegang te krijgen tot de synagogen om daar van week tot week over de Thora rabbijns onderwijs te krijgen? Want, zoals Paulus moeten wij er steeds op beducht zijn om geen aanstoot te zijn en mensen te kwetsen daar waar ze gevoelig voor zijn (1Kor.8:13).

Dat die samenkomsten gemengd waren, wordt bevestigd in Hd.18:4. In Hd.13:43-44 hebben de niet-Joodse vereerders van God blijkbaar zoveel reclame gemaakt dat de week daarna bijna de ganse stad in de synagoge stond.

Is het vervolgens denkbaar dat een mens (als Paulus) in zo'n gemengde samenkomst van Joden en niet-Joden in dezelfde synagoge zich verschillend opstelde? De ene partij moest de Thora naleven en de andere niet? Zou dat niet leiden tot twee groepen, twee kudden? Was dat de opdracht van Yeshua? (Jh.10:16).

Paulus was een Joodse rabbijn, een farizeeër. Hij dacht als een rabbijn en leerde als een rabbijn. Daarom schrijft Petrus ook dat bij Paulus een en ander moeilijk te verstaan is (2Pt.3:16). Petrus was tenslotte in vergelijking met de farizeeën een ongeletterde (Hd.4:13). Daarom ook dat Paulus tot apostel van de heidenen geroepen werd (Rm.11:13, 1Tm..2:7), want die waren niet bekend met het Joodse gedachtengoed. Om zijn brieven juist te begrijpen moeten we ons westers (Grieks) denken proberen los te laten en een andere wijze van denken leren.

Enkele voorbeelden van het rabbijnse denken, dat trouwens ook Jezus (Yeshua) praktiseerde, want ook hij was een rabbi!
(uit de inleiding v/d Romeinenbrief commentaar van Shulam toevoegen)

Maar Paulus heeft nooit de Joden, Gods uitverkoren volk, losgelaten! Ook al zei hij op de ene plaats dat hij zich daar voortaan tot de heidenen zou richten (Hd.18:6), op een volgende plaats (stad) ging hij toch weer eerst naar de Joodse synagoge (Hd.18:19).

Om reden van Dt.13:5 - dat zegt dat een profeet vals is indien hij afval van de Thora zou brengen - moeten alle NT-ische geschriften de Thora bevestigen of volgen. Zij kunnen er niet mee in tegenspraak zijn, anders zijn de NT-ische geschriften geen profetieën (door Gods Geest ingegeven stukken).

Jaren van evangelische indoctrinatie hebben mij zo huiverig gemaakt voor het woord Thora, dat ik de Here heb moeten bidden om mij van dat gedacht te bevrijden, want de Thora was eeuwen "goed" voor het volk van Israël!

Hoe verkeerd las ik dan ook? Rm.7:4 zegt niet dat de wet afgeschaft is, *maar dat de "veroordeling" door de dood van Chr. weggenomen is*, zoals de veroordeling van een echtbreekster ophoudt als haar huwelijkspartner sterft (Rm.7:3).

Hoe betrouwbaar is God als Hij veranderlijk zou zijn? Ten tijde van het OT moest men rusten op shabbat. Na Christus' opstanding hoeft dat niet meer en wordt de eerste dag (zondag) de rustdag. Maar in het komende Vrederijk gaat volgens Jesaja de shabbat weer van tel zijn!

90/100 v/h NT was oorspronkelijk i/h Hebreeuws

Waarom is anders voor de Grieks sprekenden Jh.1:42 aangevuld met de verklaring/vertaling dat Messias Christus betekent?

De eerste jaren waren enkel joden in de gemeenten?

- 10 jaar na de hemelvaart kreeg Petrus het visioen om ook naar de heidenen (Cornelius - Hd.10:28) te gaan.

- 25 jaar na de hemelvaart - Hd.21:20 - lezen we dat er duizenden Joden gelovig geworden waren en allen ijveraars voor de Wet bleven.
- Is het logisch te denken dat Paulus de synagogen bezocht om een andere religie te verkondigen als het jodendom? Neen! Is het logisch te denken dat Paulus een heidens(christelijke) religie naast een joodse verkondigde? Neen, geen twee!
- De naam christenen hebben de gelovigen in Antiochië niet zelf bedacht. Zij werden door de buitenstaanders zo genoemd (Hd.11:26). Zelf beschouwden ze zich dus niet anders als de joodse gelovigen.

Bewijs dat de apostelen de Torah volgden?

- Gal.2:14 - 'Maar toen ik zag, dat zij niet de rechte weg bewandelden naar de waarheid van het evangelie, zeide ik tot Kefas ten aanhoren van allen: **Indien gij, die een Jood zijt, naar heidens en niet naar Joods gebruik leeft, hoe kunt gij dan de heidenen dwingen zich als Joden te gedragen?'** Bedoelt Paulus te zeggen dat men zich als jood behoorde te gedragen, of klaagde hij Petrus' hypocriete houding aan?
- In Rm.7:12 leert Paulus dat de Torah heilig, rechtvaardig en goed is. Welk kind van God kan zoiets afwijzen?
- Jezus stond achter alles wat de Farizeeën leerden over de wet van Mozes - Mt.23:3 - "Alles dan, wat zij u ook zeggen, doet dat en onderhoudt dat"
- Brood breken op zondag (Hd.20:7) hoeft niet te beduiden dat de shabbat niet gehouden werd. Dat Paulus afreisde "na" de dagen der ongezuurde broden (:6), betekent naar alle waarschijnlijkheid dat Paulus de 4 sabbatten tijdens de "dagen der ongezuurde broden respecteerde" - de 1e dag, de 7e dag, de eerstelingendag (Nm.28:18,25,26) + de reguliere sabbat (zaterdag).
- Als Eutychus uit het raam viel (Hd.20:7-12) was het de avond v/d eerste dag. De shabbat was dus net voorbij want de eerste dag begint zoals elke dag i/h Jodendom met de avond - Paulus was gewoon om op shabbat naar de synagoge te gaan en te preken (Hd.13:14,42,44, 16:13). Als Paulus dus afreisde was het zondag - nog steeds de 1e dag, maar nu was het licht geworden.
- Als Jezus tegen de genezen verlamde op het tempelplein zegt "zondig niet meer opdat u niet iets ergers overkome" (Jh.5:14) dan had de

verlamde gezondigd door z'n matras te dragen op shabbat (:10), wat hij zich niet realiseerde omdat hij al zoveel jaren in Bethesda gelegen had. Had hij het geweten, dan had hij ze bij de uitgang kunnen laten liggen tot na de shabbat.

Paulus ging eerst naar de synagogen. Zelfs als hij er niet gewenst was en hij naar de heidenen ging, waren er vooral joden in de gemeente (Hd.13v.???). En als hij ergens zegt voortaan alleen naar de heidenen te gaan (Hd.18:6), dan was dat slechts voor die plaats bedoeld, want we zien hem in een volgende plaats toch weer eerst naar de Joden gaan (Hd.18:19). Bovendien zo iets zeker niet dat Paulus een aparte godsdienst kwam stichten.

De brief aan de Galaten is gericht aan de gemeenten in de Romeinse provincie Galatië. Daarin lagen de gemeenten van Antiochië (in Pissidië), Ikonium, Lystra en Derbe.

Kol.2:16-17, zonder "slechts" !!!

(Grieks) – mè (Niet) oun (daarom) tis umas (iemand) krinètoo (laat u beoordelen) èn (in) broosei (eten) è (of) èn (in) posei (drinken), è (of) èn (in) mèrei (met betrekking) eortès (van een feest) è (of) noumèrias (van een nieuwe maan) è (of) sabbatoon (van sabbatten); a esti (wat is) skia (een schaduw) toon (van) mellontoon (komende dingen), to (het) dè (maar) sooma (lichaam) tou xristou (van Christus).

(Staten Vertaling) - 16 Dat u dan niemand oordele in spijs of in drank, of in het stuk des feest [dags], of der nieuwe maan, of der sabbatten; 17 Welke zijn een schaduw der toekomstige dingen, maar het lichaam is van Christus.

(Naardense Bijbel) - 16 Laat dan niet iemand u oordelen inzake spijs en drank of op het punt van een feest of nieuwemaan of sabbat, - 17 dingen die een schaduw zijn van de dingen die komen; maar het lichaam is dat van de Christus.

(Telos vertaling) - Laat dan niemand u oordelen inzake eten en drinken of op het punt van een feest of nieuwe maan of sabatten, die een schaduw zijn van wat zou komen, maar het lichaam is van Christus.

(Complete Jewish Bible) - 16 So don't let anyone pass judgment on you in connection with eating and drinking, or in regard to a Jewish festival or Rosh-Hodesh or Shabbat . 17 These are a shadow of things that **are coming**, but the body is of the Messiah.

(King James) - Let no man therefore judge you in meat, or in drink, or in respect of an holyday, or of the new moon, or of the sabbath *days*: **17** Which are a shadow of things **to come**; but the body *is* of Christ

Merk op dat er nergens staat dat ze een schaduw van Christus zijn, maar van het **komende** Vrederijk!

Besnijdenis hoeft niet

Gal.2:3 - 'Maar zelfs Titus, die bij mij was, werd, ofschoon hij een Griek was, toch niet gedwongen zich te laten besnijden'.

Bidden moet tot de Vader

Want Jezus is de tussenpersoon, terwijl de Vader de gever is. Trouwens, welk is de zin van te bidden tot Jezus ... in Jezus' naam? Wat is de zin als ik jou iets vraag in jouw naam?

-- --

Gal.4:1-11

Wat wil Paulus de Galaten duidelijk maken? Leert hij ze de Joodse (Bijbelse) feesten los te laten?

David H.Stern, schrijft in zijn "Jewish New Testament Commentary" (p.557) over verzen 8-10 het volgende:

'Wezens die in realiteit geen goden zijn' (v.8, Complete Jewish Bible), d.w.z. afgoden, zijn één soort van 'elementen-geesten van het universum' (v.3) De niet-Joden waaraan Paulus schrijft, dienden die goden voordat ze hun vertrouwen in Yeshua gingen stellen. Judaïsme, zoals de conservatief Joodse rabbijn Abraham Heschel welsprekend in zijn geschriften uiteenzette, is een religie die gebaseerd is op de heiliging van de tijd. Joods gemeenschapsleven

gedijt op het vieren van bijbels voorgeschreven tijden. De **bijzondere dagen** komen eenmaal per week – *Shabbat*. **Maanden** worden genoteerd bij *Rosh-Chodesh*, het “hoofd van de maand”, dat gevierd wordt wanneer de nieuwe maan zichtbaar wordt en een nieuwe maand op de Joodse kalender begint. In **jaargetijden** zijn de drie Pelgrims feesten – *Pesach*, *Shavu’ot* (Wekenfeest/Pinksteren) en *Sukkot* (Tabernakels) – begrepen, samen met *Rosh-HaShanah* (Nieuw Jaar), *Yom-Kippur* (Verzoendag), *Chanukkah* (Toewijding, Lichten), *Purim* (Loten) en andere kleinere feesten en vasten. De **jaren** zijn het Sabbatjaar (elke zeven jaren), het Jubileumjaar (elke vijftig jaren) en andere jaren met betrekking tot de tienden; en er kan ook een verwijzing zijn naar de levenscyclus gebeurtenissen van *milah* (besnijdenis), *pidyon-haben* (toewijding/opdracht van de eerstgeboren zoon), huwelijk en de ceremonies met betrekking tot de dood. Zie ook Kol.2:16-17.

Maar wanneer de niet-Joden deze Joodse feestdagen in acht nemen, noch uit vreugde in het delen van wat God het Joodse volk gegeven heeft, noch uit geestelijke identificatie met hen, maar uit angst door Judaïzers teweeggebracht die ze overtuigden dat tenzij ze deze dingen doen, God ze niet zal accepteren, dan zijn ze niet de Thora aan het gehoorzamen maar zichzelf aan het onderwerpen aan wetticisme; en wetticisme is maar een ander soort van **die zwakke en ellendige** demonische **elementen-geesten**, niets beter dan de afgoden die ze achtergelaten hebben.

(Een alternatieve interpretatie is evenwel dat de “dagen, maanden, jaargetijden en jaren” van dit tekstgedeelte helemaal niet naar de Joodse feestdagen verwijzen maar naar heidense niet-Joodse feesten, natuurlijk en rechtstreeks verwijzend naar “die zwakke en ellendige elementen-geesten”. Volgens dit begripen was Saulus bezorgd dat zijn ex-heiden bekeerlingen zouden terugkeren naar die heidense feesten).

Niet-Joodse christenen, die ervoor kiezen om een culturele identificatie met de Joden toe te voegen aan hun geestelijke identificatie die ze reeds gemaakt hebben door te vertrouwen in de Joodse Messias, of die genieten van de schoonheid en de betekenis van de Joodse rituelen, zijn volgens Rom.14 en 1Kor.8 vrij om ze na te leven. Trouwens, niet-Joodse christenen hebben zelf al heel wat

aanpassingen op de Joodse vieringen ontwikkeld. Het idee van een wekelijkse zondagse kerkdienst is een aanpassing van de Joodse Shabbat...

Bedenking: Wat is erop tegen om wél aan te sluiten met wat Yeshua deed? Wat weerhoudt mij? Mezelf te moeten prijsgeven? Anti-Joodse gevoelens? (Marcel)

Hilary Le Cornu met Joseph Shulam schrijven in hun “Commentary on the Jewish roots of Galatians” m.b.t. vers 9 en 10 het volgende (p.275-280):

Vers 9 – Paulus verbindt het “God hebben leren kennen” van de niet-Joden rechtstreeks aan “God’s zending van Zijn Zoon” (v.4) om van slavernij en gebondenheid te verlossen (cf. v.7). De “correctie” – “of liever gekend zijn door God” bevat praktisch gans Paulus’ “theologie”: Het is God die onder de mensen uitgezocht heeft om hen terug tot Hemzelf te brengen. Jezus’ relatie van het kenmerk als de herder die zijn schapen “kent” – “Mijn schapen horen mijn stem, en Ik ken hen, en zij volgen mij; en Ik geef eeuwig leven aan hen, en zij zullen nooit omkomen; en niemand zal ze uit mijn hand rukken” (Joh.10:27-28) – bevestigt “gekend zijn” als een element van uitverkiezing: Zij die God gekozen heeft en in een gemeenschap van gehoorzaamheid gebracht heeft – niet-Joden zowel als Joden. Nu ze de belofte van de Geest ervaren hebben, meegedeeld door Jezus’ gehoorzaamheid tot de dood – hoe is het mogelijk dat de niet-Joodse gelovigen als het ware de klok terugdraaien en zoeken te leven alsof Jezus nooit “gekomen” was (zie 3:1-5 en verzen 1-7)? De moeilijkheid van dit vers werd lang door commentatoren genoteerd, voor wie de claim dat de niet-Joden naar besnijdenis en proselieten status verlangen een terugkeer betekende naar “zwakke en waardeloze elementen dingen ongerijmd/belachelijk is. Het vers houdt anderzijds in dat, tezelfdertijd als de niet-Joodse Galatiërs zochten naar volledige Joodse identiteit, zij ook terugkeerden naar de heidense aanbidding – een even raadselachtig fenomeen (zie ook onderaan, bij vers 10). Terwijl het Griekse epistrefo heel regelmatig “bekering” en “berouw” betekent, kan het raadsel het beste verstaan worden door “het

terugkeren” niet te begrijpen in termen van een terug verslechteren/ontaarden naar vroegere praktijken van aanbidding maar als een terugvallen naar een vroegere “chronologische periode” – wanneer de wereld, zowel Joden als niet-Joden, onder de heerschappij van Belial was (zie verzen 1-7).

Op gelijkaardige wijze spreekt Paulus in Rom.8:15, waarbij hij aan zijn (niet-Joodse) Romeinse lezers verklaart dat ze niet een “geest van slavernij om opnieuw te vrezén” ontvangen hebben (vgl. Luc.1:74-75), waarbij het “opnieuw” daar overeenstemt met “terugkeren naar de zwakke en waardeloze elementen dingen” hier (vgl.5:1). Ofschoon de laatste klaarblijkelijk vergeleken moeten worden met de “elementen dingen” – NBG heeft “wereldgeesten” voor “elementen dingen” – van vers 3, zij niettemin zowel een tijdraamwerk als een stoffelijke eenheid aanduiden. In het zoeken naar een sociale status binnen de Joodse gemeenschap door besnijdenis/bekering, zijn de niet-Joodse gelovigen eigenlijk hun erfenis aan het wegdoen met zichzelf te herstellen tot een minderjarigen tijd.

Terwijl zulk een actie vanzelfsprekend de Thoranaleving (zoals de daarmee samengaande besnijdenis) plaatst *binnen de sfeer van de “elementen dingen”*, wordt het eerste daarbij niet *vergeleken* met het laatste. Ofschoon Paulus dat voor zichzelf erkend heeft vóór de komst van de Rechtvaardige, zelfs Israël was onderwerp voor de machten van zonde en boosheid (zie 3:19vv en verzen 1-7), zegt hij nooit dat de Thora zelf een “zwak en waardeloos elementen ding” is. In tegendeel, het gebod is “heilig en rechtvaardig en goed” (Rom.7:12), terwijl dat het vlees zwak is (zie 3:19vv). Tot de mate/omvang dat de zoekstatus van de niet-Joden hen terugbrengt naar de dominantie van Belial door af te stappen van Jezus’ daad van trouw die de angst voor de dood overwint, welke de loon van de zonde is, dat is het waartegen Paulus zo krachtig reageert.

Het verlangen van de niet-Joodse gelovigen om weer onder slavernij te komen is Paulus’ aanvoelen van de situatie, met duidelijk een positieve en voordelige uitkomst voor ogen voor zijn discipelen, waartoe zij blijken overgehaald te zijn geworden door de beïnvloeders. In onderwerping aan de overreding van de laatsten, plaatsen ze zich in Paulus’ ogen in onderwerping aan de machten van de wereld, slaven blijvend – in plaats van verder te gaan in het

genieten van de bevrijding van de schuld welke Jezus' dood en opstanding voor hen bereikt heeft als de maat van Gods trouw aan Abraham (zie 3:6vv.). In contrast tot Gods gave van leven en scheppend handelen in Jezus, zijn de machten van de wereld, ondanks hun overheersing, "zwak en waardeloos". "In zoverre zij al enige macht hebben, is het de macht van de illusie. Zij werden reeds verslagen door inval van de Zoon van God" (Hays, Galatians:288).

Vers 10 – Paulus' verwijzing naar het onderhouden van "dagen en maanden en jaartijden en jaren" door de niet-Joodse gelovigen werd lang gediscuteerd met betrekking tot Joods of niet-Joods. Verwijst het naar heidense gebruiken waarnaar de niet-Joodse gelovigen aan het terugkeren zijn, of naar de aanneming van Joodse tradities? Beide alternatieven hebben bepaalde moeilijkheden. Waarom, enerzijds, zouden niet-Joden zoeken om erkend te worden als vol en wettige leden van de Joodse gemeenschap, tegelijkertijd getrokken worden naar heidense gebruiken? Als, anderzijds, de natatie betrekking heeft op Joodse feesten, waarom worden dan geen Joodse termen gebruikt (shabbat, nieuwe maan, feest, jubelvieringen)? (vgl. Kol.2:16; 1Macc.10:34).

Het probleem kan misschien vermindert worden als het vers verstaan wordt als een beschrijvende vermelding van feiten veeleer dan een gevolg van het effect van de beïnvloeders. Bij deze lezing is er geen rechtstreeks verband tussen het streven van de niet-Joden en hun actuele, hedendaagse beoefening. Paulus' aanklacht op dit punt is dat ze zich gedragen alsof nog steeds onder de macht van het vorige "regime".

Het feit dat Paulus' niet-Joodse Galatische discipelen ogenschijnlijk godvrezend werden, zou niet noodzakelijk de verrichting van heidense werken verhinderd hebben. Het is bekend dat Julia Severa, die een synagoge in Acmonia bouwde, terzelfdertijd dienst deed in de stad als de hoge priesteres van de keizerlijke eredienst (vgl. Levinskaya: 123). Het verbod tegen afgoderij werd dikwijls aangehaald om te verwijzen naar afgodische handelingen en niet naar theoretische principes, Noachiden niet in staat zijnde om te verlangen "God te kennen" maar enkel valse goden af te zweren (vgl. San. 56a vv). Gegeven het feit dat zij zich ernaar uitstrekten om

belangrijke leden van hun lokale sociale gemeenschap te zijn, gingen godvrezenden vermoedelijk verder met deel te nemen aan openbare en heidense religieuze ceremonies als zichzelf ter zelfdertijd te verbinden aan de synagoge (vgl. Gill en Gempf: 178-79). In deze context, de kalender/lijst uitdrukkend van zulke gebondenheid was vermoedelijk opgebouwd met populaire en wat lijkt op burgerlijke cultische culture, met inbegrip daarbij van de eisen door de keizercultus opgelegd (vgl. Ferguson, Backgrounds: 111 vv, en de volgende uiteenzetting). Offers – één van de drie voornaamste handelingen van aanbidding in de oude wereld – werden gebracht volgens vaste, jaarlijkse tijden, afgestemd op de natuurlijke cyclus van de seizoenen, gepaard gaand met openbare banketten, amusement en processies. Deze activiteiten waren ingewerkt in de keizerlijke cultus, de offers werden omgevormd voor de keizer en door heel het rijk op altaren in tempels opgedragen die aan hem gewijd waren. De keizer werd geïdentificeerd met een god, feesten werden tot zijn eer herbenoemd, spelen werden georganiseerd tot zijn herdenking, en maanden werden naar hem genoemd. De hoge priester – die tegelijk als voorzitter van de lokale gemeenschap dienst deed – manifesteerde gewestelijke toewijding aan de keizer door publieke eerbetuiging, religieuze ceremonies, spelen en feesten (vgl. Nanos, Irony: 267; Martin).

Sleutelteksten i/h begrijpen van de Bijbel

Js.56:3 ... Zijn volk, dit is Israël - vroeger moest je via Israël

Jr.31:31 ... een nieuw verbond ... met Juda en Israël, niet met de kerk

Om deel te hebben met het verbond moeten we dus bij Israël aankoppelen

Hd.15:20-21 ... Moet de vreemdeling dan besneden worden? Neen, aan 4 ptn. moet je voldoen: onthouden van afgoderij, hoererij, verstikte en bloed. Dit was nodig om in een synagoge te mogen (bij orthodoxe joden) en dan kun je elke week luisteren naar het onderwijs (om te werken aan je levensstijl, niet aan je behoudenis), want er waren geen boekenwinkels ...

Hbr.8:13 ... het oude verbond is bijna aan verdwijning toe, maar het "is" er nog steeds.

Hd.21 ... de discipelen raden Paulus aan naar de tempel te gaan om de geruchten de kop in te drukken als dat hij de Wet zou afwijzen. Paulus was zonder enige tegenkating meteen bereid om gevolg te geven aan dat verzoek (:24), terwijl hij even tevoren nog duidelijk getoond heeft dat hij zich niet zomaar laat ompraten (:12-14) - Paulus wees eens Petrus terecht toen hij de joodse leefwijze naast zich neerlegde (Gl.2:14).

Mt.5:17 - Yeshua is de Torah niet komen ontbinden (opheffen) - vgl. ook :19! Als God het volk uit de slavernij leidde en vervolgens op Sinaï de Wet gaf, was dat niet om het volk in een andere slavernij te brengen van onmogelijk te houden geboden, maar in de vrijheid door naleefbare geboden! Als God ons leidt door zijn Geest, dan zal die Geest toch niet ingaan tegen de Torah, of wel? Als we zeggen Yeshua te willen volgen, Hem die in alle opzichten de Wet (Torah) nageleefd heeft, dan kunnen wij christenen toch ook niet buiten de Torah om! Je kunt niet zeggen: ik hou alleen de morele wetten en niet de feestvoorschriften (ceremonies), want dan ben je de Wet aan het beoordelen, de Wet die één is. Dan breek je de Wet.

Yeshua zegt evenwel dat er bij het naleven van de Torah een orde geldt. De morele aspecten hebben voorrang als je in een conflict situatie komt m.b.t. de verschillende geboden. Daarom dat Yeshua genas op sabbat, want het wezen van sabbat is gezondheid en leven. Dat is ook waarom Hij zei dat de sabbat voor de mens was (Mc.2:27). De Tenach (OT) zegt zelf dat je zult leven door de Torah (Nh.9:29).

Christenen, die oprecht God toegewijd zijn, zullen veel morele aspecten van de Torah" leven", door de H.Geest, maar ook veel missen omdat ze aan de andere aspecten (o.a. via het vieren) niet toekomen omdat ze de Torah niet kennen en volgen. Je kunt weten wat liefde betekent (1Kor.13) maar om met concrete situaties praktisch om te gaan, heb je Torah nodig.

Mail to Mike Clayton

Dear Mike,

In Rm.11:25-26 is written (CJB):

"It is that stoniness, to a degree, has come upon Isra'el, **until** the Gentile world enters in its fullness; and that it is in this way that all Isra'el will be saved."

Many of the christian teachers explain from this text that there is a sequence in salvation: first Gentiles, then Jewish people, after the Gentiles have **entered by being caught up** (1Thes.4:17).

Veel christelijke leraars verklaren vanuit deze tekst dat er een volgorde in de verlossing is: eerst de niet-Joden, daarna het Joodse volk, nadat de niet-Joodse gelovigen "opgenomen" zijn (1Tss.4:17)

Can you explain why this teaching is wrong? Does it mean that the "stoniness" of the Jewish people stops when the Gentiles have entered? Does "all Isra'el" mean more than the stoninessed Jewish people that rivives?

Kan jij uitleggen waarom deze leer onjuist is? Betekent het dat de "verharding" van het Joodse volk stopt wanneer de niet-Joden ingegaan zijn? Betekent "gans Israël" meer dan alleen maar het herleven van het verhardde Joodse volk?

Marcel,

Romans 11:25 is not an easy passage. It has been used for many terrible doctrines to spring forth.

To me it says this.

*Marcel,
Rm.11:25 is geen gemakkelijke passage. Het is gebruikt om veel verschrikkelijke doctrines te laten ontstaan. Voor mij zegt het dit.*

Israel of the day was failing to teach the Good News. They had been given the message and had over the years forgotten to be the lights to the world. Instead they became an inclusive club that allowed virtually no one in. This is the day Yeshua came into.

Israël van die tijd faalde in het uitdragen van het Goede Nieuws. Hun was de boodschap gegeven en zij hadden over de jaren vergeten het licht voor de wereld te zijn. In plaats daarvan werden zij een op zichzelf gerichte club die vrijwel niemand toelieten. Dit is de dag dat Yeshua tussen kwam.

The message then was given to the gentiles to spread and has for the most part been done by gentiles for almost 2000 years. God's plan from the start had always included gentiles being part of The Kingdom, giving them the torch if you would assured this would come to pass. Gentiles are called to provoke others to jealousy with a Torah observant lifestyle in Yeshua. This would bring all of His chosen (Israel, Jew or Gentile) into His Kingdom. The end result would be that all whom He had called would become part of His family. I hope I have helped and not just made the water a bit muddier.

De boodschap werd dan aan de niet-Joden gegeven om te verspreiden en dit is reeds bijna 2000 jaar voor het grootste deel gebeurd door de niet-Joden. Gods plan heeft vanaf het begin altijd al de niet-Joden inbegrepen gehad als deel uitmakend van het Koninkrijk, hen de fakkel gevende als u er van verzekerd zou zijn dat dit gaat gebeuren. Niet-Joden zijn geroepen om anderen op te wekken tot jaloezie met een Tora beschouwende levensstijl in Yeshua.

Dit zou allen van Zijn uitverkorenen (Israël, Jood of niet-Jood) in Zijn Koninkrijk brengen. Het eindresultaat zou zijn dat allen die Hij geroepen had deel zouden worden van Zijn familie. Ik hoop dat ik geholpen heb en niet het water wat troebeler gemaakt.

Zegeningen

Mike

Blessings

Mike

Rm.11:25-26 (SV) - *'Want ik wil niet, broeders, dat u deze verborgenheid onbekend zij (opdat gij niet wijs zijt, bij uzelf), dat de verharding **voor een deel** over Israel gekomen is, totdat de volheid der heidenen zal ingegaan zijn. En alzo zal geheel Israel zalig worden; gelijk geschreven is: De Verlosser zal uit Sion komen en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob.'*

(NBG) - *'Want, broeders, opdat gij niet eigenwijs zoudt zijn, wil ik u niet onkundig laten van dit geheimenis: **een gedeeltelijke** verharding is over*

Israël gekomen, totdat de volheid der heidenen binnengaat, en aldus zal gans Israël behouden worden'
(CJB) - *'For, brothers, I want you to understand this truth which God formerly concealed but has now revealed, so that you won't imagine you know more than you actually do. It is that **stoniness, to a degree**, has come upon Isra'el, until the Gentile world enters in its fullness; and that it is in this way that all Isra'el will be saved.'*

Uitleg van de Complete Jewish Bible

Verharding "**van een deel**" van Israël, dit kan moeilijk betekenen dat de christenheid (voor een tijd) in de plaatsgekomen is - dan zou immers over "heel" Israël verharding gekomen moeten zijn. De "CJB" (D. Stern) spreekt van een verharding "**tot op zekere hoogte**", dat spreekt helemaal niet van een terzijde stellen van Israël!

In Paulus' dagen (als hij de Romeinenbrief schreef) waren niet alle takken weggebroken (:17,19).

'Totdat de volheid der heidenen binnengaat' (:25) bedoelt veeleer "geënt worden" op de edele olijf (Jodendom), als vervolg op :24 (vgl.:17). De gedachte van "opname" hier introduceren lijkt kunstmatig en dient slechts de bedelingenleer die de christenheid hoger plaatst als het Jodendom, terwijl o.a Jes.56:6-7 aangeeft dat de niet-Joodse gelovigen (de vreemdelingen) via Israël hun behouden in het Koninkrijk komen.

Dan Juster schrijft in "Jewish Roots" (p.30 en 31) over de betekenis van "tijden der heidenen" (Lc.21:24): *Velen hebben dit begrepen als een synoniem voor het tijdperk van de kerk. Het is waar dat gedurende deze periode het evangelie "gepredikt zal worden als ... een getuigenis voor de naties ... dan zal het einde komen." Messiaannse Joden maken geen onderscheid tussen een evangelie van het Koninkrijk en het evangelie van Gods genade, want Paulus noemt in het boek Handelingen het evangelie dat hij preekt "het evangelie van het Koninkrijk" (Hd.14:21-22, 19:8, 20:25 ... vgl. 8:12). Zo zal het blijken dat de "tijden van de heidenen" niet het heidense overwicht bedoelt in het aannemen van het evangelie, maar veeleer betrekking heeft op de relatie van Israël als natie onder de naties. Het Griekse woord "ethnoon" dat met "heidenen" (niet-Jood) vertaald werd, betekent ook "natiën". De context is "in de tijden van de 'ethnoon', d.w.z.*

Israël houdt te bestaan als een onafhankelijke geopolitieke entiteit. Daarom domineren niet-Joodse naties de wereldpolitiek.

*Tijdens deze periode zal het evangelie inderdaad daarbij aangeboden worden zodat een pelgrimsvolk van geloof moge ontstaan in alle naties. Deze periode is van beperkte duur. Het is "**totdat** de tijden van de heidenen vervuld zijn". M.a.w. Israël zal opnieuw als geopolitieke entiteit bestaan, een instrument van Gods openbaring en oordeel wat haar onherroepelijke roeping en doel is (Rm.11:29). Velen hebben geclaimd dat het woord "vervuld" zou betekenen "totdat het volle aantal van heidenen die het evangelie aannemen en in het van Gods volk komen." Dit lijkt onwaarschijnlijk omdat de context spreekt van de relatie tussen Israël **als natie onder de naties**. en niet van individuele heidenen en hun relatie tot individuele Joden. De tijd van de heidenen wordt vervuld wanneer het kwaad zijn volledige gang heeft kunnen gaan onder de politieke dominantie van de prinsdommen van de wereld, te vgl. met Israël dat zolang in Egypte moest blijven tot de ongerechtigheden van de Amoriëten vol waren, zodat Israël als een oordeel over Kanaän kon komen (Gn.15:16, vgl. Lc.21:24).*

Dan Juster plaatst zijn Bijbelinterpretatie in het kader van "Israel, geroepen tot een Joodse natie voor God" - zie ook hoger (cursief) - een aparte natie binnen Gods volk (fig. p.35, onderaan). Hij ziet de onbesneden gelovigen uit de heidenen weliswaar behorend tot Gods volk, maar los van het Mozaïsch verbond dat enkel voor de Joodse gelovigen zou gelden. Zo komt hij tot de mening dat bvb. de shabbat-viering, zoals die door Mozes opgedragen is, niet toekomt aan de heidense gelovigen (p.39, 198), wel dat zij vrij een rustdag kunnen kiezen voor recuperatie en aanbidding. Dit leidt hij af uit Rm.14:5-6 (en misschien uit Rm.9:4?). Maar als de shabbat niet aan de heiden-gelovigen behoort, wordt er weerom onderscheid gemaakt. Zou God soms voor de Joden "vastgestelde tijden" (mo-ed) bepaald hebben om hen te ontmoeten, maar voor de heidenen zou dit niets uitmaken? Trouwens, de Shabbat-viering werd gegeven op **Sinai, een voorafschaduwing van Pinksteren, waar men de Torah in het hart aangeboden kreeg**. Aan de laatste Torah hebben de heiden-gelovigen wél deel, waarom niet aan de eerste? Of moeten ze eerst besneden worden?

Wat zegt Rm.9:4 over de verbonden etcc. volgens D. Stern (JNTcommentaar)?

De tragedie van Israel's huidige afvalligheid is gecompliceerd omdat Israel zoveel voordelen boven de heidenen heeft. Dit onderwerp werd reeds aangehaald in 2:17-20 en 3:1-2,9. Nu somt Paulus **8 voordelen** op die de Joden hebben.

1) Zij werden tot Gods kinderen gemaakt. Dit staat expliciet in Ex.4:22 en zo is het doorheen de hele Tenach (OT) begrepen. Het Griekse woord dat hier voor "kinderen" gebruikt werd, is hetzelfde als dat gebruikt wordt om de gelovigen in Yeshua aan te duiden (8:15).

2) De Sh'khinah was met hen. De gebruikelijke vertaling - "hun was de heerlijkheid" - vangt niet de Joodse indruk van Paulus' opmerking. Sh'khinah is een woord dat in de Mishna gebruikt wordt om "de glorievolle aanwezigheid van God" aan te geven die zichtbaar was in de vuurkolom en rookkolom in de woestijn (Ex.13:31, 33:9, Nm.12:5, 14:14, Dt.31:15) en die in de Tabernakel aanwezig was (Ex.40:36-38) en in de Tempel (Ez.1:28, 3:23, 9:3, 10:4,18-19, 11:22-23, 43:2-5, 44:4). Dat God zichtbaar aanwezig was, was klaarblijkelijk een voordeel voor het Joodse volk om hen te helpen bewust te zijn van zijn werk en wegen. Zie Hbr.1:2-3 nota.

3) De "verbonden" zijn van hen, niet enkel die met Abraham (Gn.17) en Mozes (Ex.19-24), maar ook het Nieuwe (Jr.31:30-36) ingesteld door Yeshua (Mt.26:28). God maakte het Nieuwe Verbond met Israel, ofschoon zijn bepalingen zich ook uitbreidden naar de heidenen.

4) Het vierde voordeel bestaat uit twee delen. Vooreerst de Thora zelf, die Gods eigen woorden bevat voor het leiden en opbouwen van de Joodse natie, had zijn samenstelling reeds meer dan 1300 jaar toen Paulus schreef. Maar, als tweede, en nog belangrijker is de eigenlijke gave van de Thora. Dit was het vormelijke gebeuren, samen met de uittocht uit Egypte, die de bestemming van het Joodse volk doorheen de geschiedenis vorm gaf. Op dat ogenblik, toen God de Thora aan Mozes op de berg Sinai gaf, ontmoette de goddelijke en eeuwige de menselijke en tijdelijke op een manier die alleen te vergelijken is met de incarnatie, dood en opstanding van Yeshua de Messias zelf (zie Joh.1:17). Noteer dat het Nieuwe Verbond ook als Thora gegeven werd (Hbr.8:6b).

5) De Tempeldienst was niet slechts een dagelijkse herinnering voor het Joodse volk van Gods bezorgdheid voor hen, maar ook Gods

voorziening voor hun geestelijke overleving en voortdurende bestaan, hun van zonde reinigend via het offersysteem en hen te bewaren tot de Messias kwam.

6) De beloften van verlossing, herstel en uiteindelijke overwinning door de Messias werden aan Israel gedaan - want de Tenach (OT) is niets indien niet een registratie van Gods beloften aan het Joodse volk.

7) De aartsvaders zijn van hen. Abraham, Izaak en Jakob stichtten de natie en ontvingen de eerder genoemde beloften. En Gods getrouwheid aan hen garandeert de vervulling van die beloften (zie 2Kor.1:20, ...). Traditioneel steunt het niet-Messiaans Judaïsme op hun oprecht gedrag als zijnde voordelig voor hen ("de verdiensten van de Vaders"), ofschoon dit hier niet het punt is.

8) Tenslotte, voor zover zijn fysieke komst betreft, kwam vanuit hen de Messias. Dit is geen reden voor chauvinistische trots, daar de Messias voor alle mensen is, niet enkel de Joden. Het is een grote eer en voordeel dat men niet zou verwachten dat de Joden dit negeerden ...

Wat zegt Rm.9:4-5 over de verbonden, volgens J. Shulam (Romans Commentary, p.327)?

De "verbonden" zijn die van de besnijdenis (Gn.17:2), het geven van de Thora (Dt.4:13, Ps.147:19, Hbr.9:15), die Paulus hier apart vernoemt, en het "nieuwe verbond" (Jr.31:31, Ez.37:26, Lc.22:20, 1Kor.11:25, 2Kor.3:6).

Wat zegt Rm.14:5-6 volgens D. Stern (JNT-commentaar)?

De verwijzing betreft niet slechts Joodse feestdagen maar eender welke dagen die eender welke gelovige mocht komen in acht te nemen als bijzonder heilig/gewijd. Dit is omdat de "zwakken" niet specifiek Joodse gelovigen zijn maar elke gelovige die gebonden is aan bijzondere kalender waarnemingen.

Elkeen zou in zijn eigen gedachten volledig overtuigd moeten zijn. Dit principe om met leerstellige en praktische geschillen om te gaan geldt voor "adiaphora" (zaken waarover de Bijbel onverschillig is) en moet afgewogen tegen 2Tm.3:16 "Alle Schrift is God-uitgeademd en is waardevol om de waarheid te onderwijzen, van zonde te overtuigen, fouten te corrigeren en te oefenen in juist leven." Waar

de Schrift een duidelijk woord geeft, moet de persoonlijke mening wijken (baan geven). Maar waar het woord van God verschillende mogelijke interpretaties toelaat, laat elkeen overtuigd worden in zijn eigen gedachten terwijl tegelijkertijd "elkaar in het tonen van respect voor elkaar, overtreffen" (12:10)

Wat zegt Rm.14:5-6 over de te kiezen dag, volgens J. Shulam (Romans Commentary, p.461)?

Vgl. Gl.4:10, Kol.2:16 ...

Paulus geeft een volgend vb. van de manieren waarbij Gods geboden het onderwerp van het principe van iemands buur lief te hebben.

"Dagen" bedoeld vaste dagen genoten in de Thora en/of door de Wijzen (Ta'anit), of andere kleinere herdenkingen (Richt.11:40) - dagen die volgens de astrologische kalender beschouwd worden te staan onder een gelukkig gesternte, of verbonden aan heidense feestdagen gewijd aan een van de vele goden in het Romeinse pantheon. In Gl.4:10 specificceert Paulus "dagen", "maanden", "tijden" en "jaren", en Kol.2:16 spreekt van "feesten", "nieuwe manen" en "Sabbatten". Bepaalde (Joodse en heidense)

Hellenistische kringen praktiseerden een religie-gebaseerd vegetarisme gecombineerd met onthouding van wijn en een geloof in astrologie verbonden aan een angst voor demonen die sommige dagen geluk en sommige dagen ongeluk brachten. Paulus' argument hier wordt langs de ene kant beïnvloed door Hellenistisch Joodse gedachten zoals Philo's, en met een debat tussen de twee Farizeese scholen van Shammai en Hillel. Philo koppelt religieuze dieetgewoonten met het vieren van heilige dagen.

De geschriften van de gemeenschap te Qumram weerspiegelen gelijkaardig vele semi-heidense en/of Hellenistische invloeden in de Tweede Tempel Joodse ideeën betreffende de feesten en feestdagen. Paulus' verwijzing naar de man die "elke dag gelijk beschouwd" heeft betrekking op het gebruik van elke dag als gelijk gewijd te beschouwen. Dit onderwerp lag aan de basis van een geschilpunt tussen de leerhuizen van Hillel en Shammai die van gedachten wisselden over het beslissingsrecht tussen "seculiere" wekdagen en "heilige" dagen (bvb. Sabbat)...

M.i. moeten we vooral oog hebben voor dat waarop Paulus gefocused is: "voor de Here" (komt onder een of andere vorm 6x voor in de verzen 6-8!). Daarom geloof ik dat vers 5 van Rm.14 enkel aangeeft: Of je nu alle dagen van de week heiligt of slechts 1 dag (shabbat), laat die gelovige doen, zolang het "voor de Here" is! Zo kan Rm.14:5-6 vandaag ook iets betekenen voor christenen die nog voeling (gemis?) hebben met de zondag, en die willen heiligen, terwijl ze eigenlijk ook voor de shabbat willen kiezen. (Marcel)

Zo blijft Dan Juster toch nog altijd een Jood met weinig inlevingsvermogen naar christenen.

Hebreeën 8:8-13

(David H. Stern, NT Commentary)

:7-8a **Als het eerste verbond**, nl. dat met Mozes op de Sinai, **geen aanleiding gegeven had voor vitterij**. Andere vertalingen vertalen dit alsof er iets mis was met het eerste verbond op zich, bvb. de RSV vertaalt: "als dat eerste verbond foutloos was ...". Maar de verzen 8-9 tonen dat de **fout** niet bij het verbond zat maar **bij het volk** van Israël dat "niet trouw bleef" aan het verbond (:9).

In Gerhard Kittel's *Theological Dictionary of the New Testament* (Vol.4, p.572), merkt een leraar op dat het Grieks woord "*amemptos*" dat in vers 7 gebruikt is, in de Septuagint niet wijst op objectieve fouten maar een "subjectief oordeel uitspreekt". Als dit zo is, dan verwijst deze "subjectiviteit" naar Jer.31:8b-12, dat zegt dat de "vaders" het verbond verbraken, niet dat het verbond objectief gesproken gebrekkig was. Een andere leraar schrijft dan: "God verwerpt het oude verbond niet. De onbetrouwbare Israëlieten zijn de aanleiding voor de nieuw verbond actie van Gods wege. Hun onbetrouwbare houding is een voorwerp van "*mempsesthai*" (berisping, vers 8a), en zij hebben het oude verbond beroofd van zijn betekenis." Maar zelfs, als in Jeremia's tijd het volk van Israël het "oude verbond beroofde van zijn betekenis" voor henzelf, zij hadden noch het gezag noch de mogelijkheid om het te af te schaffen, omdat het God was? Niet zichzelf, die het verbond voor altijd gesloten had.

Dus de enige "fout" in het eerste verbond, als men het zo zou kunnen noemen, is dat het in zichzelf niet de macht had om het volk betrouwbaar

te houden (vgl. verzen 15-19; ook Rm.8:3v. waar Paulus precies hetzelfde zegt over de *Thora*). In dit opzicht is het **tweede** verbond anders, omdat daarin staat dat God zijn *Thora* in hun verstand zal leggen en het op hun hart zal schrijven, daarmee macht tot gehoorzamen te voorzien door de Heilige Geest in hen.

:8b-12 Dit is het langste citaat uit de *Tenach* (OT) in het Nieuwe Testament, en zo passend; want deze voorzegging van Jeremia is de *Tenach's* zuiverste grond voor het werkelijk bestaan van het "Nieuw Testament" (of "Nieuw Verbond" – "testament" en "verbond" zijn alternatieve vertalingen van het Grieks woord "diathêkê"; zie nota vv.9:16-17, Gal.3:15-17); zie sectie (3) van vv. 6b-13 eerdere nota.

Er zijn in het Grieks twee woorden voor "nieuw": "*kainos*" en "*neos*". "*Neos*" wijst op iets dat nooit eerder bestaan heeft, terwijl "*kainos*" een boventoon heeft van versheid en vernieuwing van iets dat reeds bestond (zie nota bij Mat.9:17). Het woord in hoofdstuk 8 gebruikt, in de zinsnede "Nieuw Verbond", is altijd "*kainos*", en dit is zoals het hoort omdat in een zeer waarachtige wijze het Nieuw Verbond het Oude Verbond vernieuwt – ofschoon dat de auteur meer stilstaat bij het verschillen dan bij de gelijkheden. De duidelijkste illustratie is dat Gods aankondiging, "**Ik zal hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn**" (v.10), het eerst aan Mozes gedaan werd (Ex.6:7, Lev.26:12), vervolgens aan de profeten (Jer.32:38; Ez.11:20,37:27) en het laatst aan de schrijvers van het Nieuwe Testament, waar het geldt zowel voor het heden (hier 2Kor.6:16) en voor de toekomst (Opb.21:3).

De andere drie elementen die Jeremia aangeeft in vv.10-12, ofschoon verschillend vanuit de voorzieningen van het Oude Verbond, zetten niettemin zijn doelen voort. Door het plaatsen van zijn *Thora* in het hart en de geest van de mens (v.10, vgl. Ez.11:19, 36:26-27; 2Kor.3:16-18), volbrengt God precies wat de *Sh'ma* (Deut.6::6-9) vraagt.

Gods verbondsvolk hebben altijd al verwacht God te kennen (v.11; vgl. Richt.2:10; Hos.4:1,6; 6:6; 1Kor.8:3; Gal.4:9). God heeft deze kennis op verschillende manieren beschikbaar gemaakt (1:1-3), en ze zal tenslotte volledig worden ("Want de aarde zal vol zijn van de kennis van *Adonai* zoals de wateren de zee bedekken," Jes.11:9, Hab.2:14), alhoewel het nu niet is ("Nu ken ik gedeeltelijk, dan zal ik volkomen kennen, net zoals God mij volledig gekend heeft," 1Kor.13:12).

Tenslotte, onder het Nieuw Verbond vergeeft en vergeet God de zonden van het volk (v.12). Volgens de Bijbel is de vergeving van zonden het hoofdthema van de menselijke geschiedenis. Het begint al met Gen.2:17 en het is pas volledig opgelost bij Opb.20:15 (zie nota bij Rm.5:12-21). Het Oude Verbond voorziet in een manier van vergeving ontvangen te hebben, in verbinding met het Levitisch Priesterschap en het offersysteem; maar het Nieuw Verbond voorziet in een betere weg, door het hemelse priesterschap en offersysteem, zoals de schrijver (van de Hebreeënbrief) in deze sectie uitlegt (7:1-10:18).

Dus, zelfs als het Nieuw Verbond verschilt van het Oude, en is zijn systeem van priesterschap en offers beter, gebruikt God het om getrouw zijn originele verbondsdoelen te realiseren, de beloften die eerder aan het Joodse volk gedaan werden.

:9b **dus Ik, voor mijn deel, stopte met mezelf om hen te bekommeren.**

De schrijver citeert de Septuagint, wiens vertalers een andere Hebreeuwse tekst hadden dan die we nu hebben; er moet staan “bachalti” (“Ik verachtte hen”) i.p.v. “ba’alti” (“Ik was een echtgenoot/heer voor hen”), zoals het in de huidige Hebreeuwse versie staat. Rashi, geciteerd in Mikra’ot G’dolot, maakt hetzelfde punt in zijn bespreking van dit vers in Jeremia. Het verschil is onbelangrijk voor het verstaan van het Nieuw Verbond, maar een waarschuwende nota is passend: God staakte niet met zich te interesseren voor het Joodse volk; veeleer, zoals eerder uitgelegd (3:15-4:11), stopte God met zich te bekommeren met de generatie in de woestijn, in de zin dat hij hen niet toeliet om het Beloofde Land in te gaan; en als uitbreiding, wanneer mensen zich van hem afkeren met voldoende halsstarrigheid, keert hij zich van hen af (Rm.9:17-21).

:13 **Door de term “nieuw” te gebruiken, heeft hij het eerste verbond “oud” gemaakt.** De schrijver is niet het Mozaïsch verbond aan het bekritisieren maar louter duidelijk aan het maken wat Jeremia inhield. Paulus had reeds de zinsnede “Oud Verbond” gebruikt, bij 2Kor.3:14.

Is het om af te leiden dat de Joodse feestdagen, Shabbat, kasroet, burgerlijke wetten en morele wetten van het Mozaïsche Verbond **op het punt staan alles samen te verdwijnen**? Neen, voor de schrijver kon het moeilijk onopgemerkt zijn dat het Mozaïsch Verbond van zichzelf aangeeft als eeuwig; evenzo toont de context dat hij enkel spreekt over het systeem van priesters en offers, niet van de andere aspecten. Sinds de wetten betreffende de eredienst de meerderheid uitmaken van de Mozaïsche

voorschriften is het geen ongepaste wijze van spreken om te zeggen dat het Oude Verbond zelf aan het verouderen is en op het punt staat te verdwijnen.

In dit vers zijn de werkwoord tijden zeer belangrijk. Het Mozaïsch Verbond werd reeds **oud gemaakt**, maar het is nog niet bejaard en het is nog niet verdwenen. Het is **in het proces van veroudering** en **op het punt van verdwijning** in dezelfde zin als dat “De leiders van deze wereld ... in het proces staan van heen te gaan” (2Kor.2:6). De leiders van deze wereld zijn nog steeds bij ons, en zo is het ook met het Mozaïsch Verbond. Zelfs christenen die in theologie de afschaffing of overgaan van het Mozaïsch Verbond in z’n geheel aannemen, moeten daarom erkennen dat het nog niet verdwenen is maar nog steeds bestaat. Sommigen hebben uit dit taalgebruik afgeleid dat ten tijde de schrijver dit schreef, de Tempel er nog stond en de schrijver aan het voorzeggen was hetgeen Yeshua reeds geprofeteerd had (Mat.24:2, Marc.13:2, Luc.21:2), dat de Tempel spoedig zou verwoest worden door de Romeinen in 70 n.Chr., bij welke gelegenheid het offeren zouden gestaakt worden en het priesterschap zonder werk zou achterblijven. Dit is een mogelijke interpretatie, maar daartegen is evenwel het feit dat de schrijver nergens naar de Tempel verwijst maar altijd naar de Tent (Tabernakel), die reeds zo’n duizend jaar eerder had opgehouden te bestaan. Hij heeft meer aandacht voor het systeem zoals het Mozaïsch Verbond het specificeert dan in zijn huidige wijze van totstandbrenging (de instructies voor het maken van de Tent beginnen in Ex.25, meteen na de verbondssluiting in Ex.24:1-8). Wanneer ook de auteur schreef, zijn argumenten geven een basis voor de Messiaanse Joden om niet bedroefd te zijn met het voorbijgaan van de Tempel maar hoe dan ook voort te gaan; in deze zin, de rol van het boek van Messiaanse Joden is te vergelijken met dat van de Yavneh Raad in het niet-Messiaans Judaïsme (rond 90 n.Chr.), dat zijn blik van de Tempel richtte naar de Geschreven en Mondelinge *Thora*. Het boek gelast Messiaanse Joden zich niet te concentreren op de Tempel maar op de Messias en wat hij gedaan heeft.

Wat eigenlijk op het punt staat te verdwijnen is het oude priesterschap, niet het oude verbond – of, misschien mogen we zeggen, niet Gods onveranderlijke natuur die achter het oude verbond staat. Het priesterschap is het onderwerp van de hele sectie (inderdaad is het offersysteem het onderwerp van de ganse brief), en dit is het wat op het punt staat te verdwijnen of, heel op het laatst, op een heel andere wijze zal

gebeuren (zie 7:12). Op dit vers zei Paul Ellingworth, die een commentaar op Hebreeën geschreven heeft: "Dit verwijst naar de vervanging van de oude eredienst door de nieuwe, niet naar een verandering in de ethische of civiele normen van de *Thora!*" De "oude" Thora blijft, en gaat verder met hetzelfde doel te hebben, maar er is nu een nieuw systeem van *cohanim*, zoals reeds gezegd werd en in de volgende twee hoofdstukken verder uitgelegd zal worden.

Opgevangen

- Er zijn 3 pelgrimsfeesten: Pasen, Pinksteren en Loofhutten. God zegt: Het zijn Mijn (feest)tijden (Lv.23:2). Kan een onderdaan dan zeggen tegenn de Koning der koningen: Ja, maar ik kom wel feestvieren op mijn tijd?
- De achtste dag is de dag van Simcha Torah (vreugde der wet). Bij Yeshua's opdracht in de tempel was dus de levende Torah tegelijk met de geschreven Torah in de tempel.
- "Hosanah", wat bij Yeshua's intocht gezongen werd, betekent "red ons"! Dat kan nooit voor een kerstkindje geroepen zijn en toch wordt het met kerstmis gezongen.

Een bijzonder geschenk

Mike Clayton, 28-10-05

Ben je ooit al eens gaan neerzitten om het leven van Adam en Eva te overdenken? Dat moet effenaf fantastisch geweest zijn! Zij leefden in een volmaakte tuin, gelegen in een volmaakte wereld. Hun tuin was vol planten en bloemen, maar zonder onkruid. En ze konden communiceren met de dieren die erin rondliepen. Er was geen angst, geen pijn en geen verdriet. We kunnen alleen maar dromen van zo'n wereld. Maar het is een droom waaruit we ook eens zullen ontwaken. Het boek Openbaring vertelt ons dat er een dag komt waarop HaShem (God) alle dingen nieuw zal maken. Hij zal zowel de wereld als hen die ervoor gekozen hebben om Hem naar de volmaakte wereld te volgen.

Tussen de tijd van Genesis en Openbaring zijn er vele constanten. Een daarvan is zijn liefde voor ons. Een andere is zijn verlangen om onder ons te

wandelen. Een van de meest waardevolle geschenken, een dat dikwijls over 't hoofd gezien wordt, is de Shabbat.

Nog voor er een Hebreeuwse natie bestond, nog voor dat Abraham geboren werd en zelfs voor dat er een enkele jood op aarde rondliep, was er de Shabbat, de rustdag.

Het leven van Adam en Eva moge dan goed geweest zijn, maar zelfs aan hen gaf God de Shabbat. Er was veel te doen in de Tuin. De planten moesten verzorgd zoals zoveel dingen waar we niets over weten. Misschien heeft Eva wel de allereerste "Liefste doen" lijstje gemaakt. Ook al leefden ze in een volmaakte omgeving, 's avonds wandelend met God, toch was aan hen de Shabbat gegeven. Het zou me verbazen als God dan een beetje eerder toekeek als op andere dagen.

Shabbat is een constante doorheen de Schrift. HaShem is voortdurend bezig zijn volk daarnaar terug te roepen. Yeshua riep het volk terug tot de heiliging van de Shabbat in tegenstelling tot wat de mens ermee gedaan had. In feite zegt Jes.66 ons dat de Shabbat eeuwig is. Het is er altijd geweest en altijd zal er een dag van natuurlijke rust zijn voor hen die geleerd hebben geestelijk in Hem te rusten.

Wat is het doel van Shabbat? Laat ons even kijken naar enkele.

1. Shabbat is een tijd die voor God apart gezet is. Ik weet dat we op dagelijkse basis zonder ophouden moeten bidden en leren om onszelf geslaagd te tonen. Maar doen we dat? Shabbat brengt ons terug naar de echte betekenis van leven: gemeenschap met onze Schepper.
2. Shabbat is een tijd om te rusten. Velen beweren geen behoefte te hebben aan een fysieke Shabbat omdat Yeshua hun Shabbat geworden is. Normaal gesproken is dit correct voordat ze beginnen te snurken omdat ze 7 dagen/week zo hard voortgehouden hebben en uitgeput zijn.
3. Shabbat is een tijd voor het gezin. Ons leven is vandaag drukker dan ooit tevoren. Onze gezinnen hebben nood aan geplande tijd om opnieuw aan te sluiten.
4. Shabbat is een getuigenis van vertrouwen. Net zoals de Hebreeën in de woestijn, vertrouwen we voor ons dagelijks manna van God. Even afstand nemen van het werk, van het kopen en verkopen, is een getuigenis oprichten dat we meer op God vertrouwen dan op het

- systeem van de wereld. Hij zal voor ons zorgen als wij gehoorzaam zijn aan Zijn woord.
5. Shabbat geeft aan ons werk de gelegenheid om zichtbaar te worden. Lees Gen.1:3. God zei dat Hij de dag ervan afgenomen heeft zodat hetgeen Hij geschapen had zichzelf kon voortbrengen. Ik moet toegeven dat ik dit niet begrijp, maar begrijpen mag nooit gehoorzaamheid in de weg staan. Mogelijk brengen onze levens en onze kapitalen meer op als we ze wat rust geven.

Vanaf het begin van de schepping tot de vernieuwing ervan en verder tot in eeuwigheid, is Shabbat een bijzonder geschenk. Het is een geschenk dat werkelijk leven geeft. Laat ons ervoor kiezen om Zijn Shabbat te eerbiedigen, Zijn geschenk aan ons.

Samenstelling en vertaling Marcel Achten